

**HARJU MAAKONNA
RAHVARAAMATUKOGUDE
2025. AASTA TEGEVUSE ARUANNE**

Tallinn 2026

Sisukord

1	Aasta lühikokkuvõte.....	3
2	Juhtimine ja personal.....	4
3	Hoone ja ruum. Ligipääsetavus. Innovatsioon	9
4	Kogude kujundamine	12
5	Lugejateenindus ja raamatukoguteenused.....	15
6	Raamatukogu turundus.....	23
7	Eesmärgid tulevaks aastaks	24

1 Aasta lühikokkuvõte

1.1 Millised olid aruandeaasta tähtsündmused?

- Eesti raamatu 500. aastapäeva tähistamine
- Osalemine Eesti raamatu 500. aastapäevale pühendatud piltvaiba tikkimises
- Raamatukogu juubelite tähistamine: Saue valla Laitse ja Laagri raamatukogude 100, Viimsi ja Kuusalu raamatukogude 105.
- Raamatukogu ruumide renoveerimine: Saue valla Laagri ja Ääsmäe raamatukogud, Harku valla Vääna raamatukogu
- Raamatuklubide tegevuse laienemine: Harju Maakonnaraamatukogu, Viimsi, Kuusalu, Riisipere, Kose, Lagedi, Jõelähtme.

1.2 Millised olid tegevused teema-aastatel?

- Suvised lugemisprogrammid . Lugemisisu, Suvelugemine, Luuleprõmm
- Lugejamängud täiskasvanutele. Viimsis pereviktoriin, Harju Maakonnaraamatukogus lugemisbingo, lugemisprogramm Laagris.
- Erinevate tegevuste kaudu tutvustati eesti kirjandust ja kultuurilugu suunates lugejaid rohkem märkama ja hindama omakeelset kirjandust. Kohtumised kirjanike, illustraatoritega, raamatuesitlused, osalemine kohalikel avalikel üritustel-

1.3 Millised olid uued märkimisväärsed tegevused ja teenused?

- Vääna raamatukogus iseteeninduse lahenduse loomine ja ettevalmistused 24/7 teenuseks.
- Tehnoloogia uuendamine: Kiili raamatukogu Luige keskusesse tagastamisfunktsiooniga raamatukapi soetamine, RFID turvalahendus Sakus, Raasiku Valla Raamatukogule raamatukapi soetamine.
- Raamatukogu reform: Saku vallas vallaraamatukogu ja kooliraamatukogude viimine ühtsesse süsteemi

1.4 Kas aruandeaastaks seatud eesmärgid täideti?

- Kavandatud raamatukogu ruumide renoveerimise lõpetamised: Laagri, Ääsmäe, Kurtna, Vääna.
- Harju Maakonnaraamatukogu sisearhitektuuri projekti ideekonkursi tulemuste kinnitamine. Võitjaga aasta lõpuks projekteerimislepingut ei sõlmitud seoses järgnevate aastate investeerimisvõimaluste puudumisega.
- IT arendused raamatukogudes: raamatukapid, turvalahendused. Mõned arendused lükati edasi 2026. aastasse

1.5 Üle-eestilise rahulolu-uuringu rahuloluindeks

Eesti keskmine rahuloluindeks oli 9,79, Harjumaa keskmine 9,76. Kõige rohkem oldi rahul raamatukoguhoidjate tööga: erialane pädevus, sõbralikkus, abivalmidus

Kasutajad hindasid e-kataloogist ettetellimise võimalusi, 24/7 teenust kättesaamiseks ja tagastamiseks, ürituste korraldamist. Puudused: pikad raamatute järjekorrad, rühma- ja individuaalsete tööruumide vajadus, rohkem vene ja inglise keelset kirjandust, raamatukogu ruumide kaasajastamise ja sisekliima parandamine.

2 Juhtimine ja personal

Maakonna nimi	1. Elanike arv	2.1 Registrikoodiga raamatukogude arv	2.2 Keskraamatukogude arv	2.3 Haruraamatukogude arv	2.4 Rändraamatukogude arv	2.Kokku (2.2+2.3+2.4)	3.Teeninduspunkte arv
2024	185169	16	15	42	0	57	2
2025	186791	16	15	42	0	57	3

2.1 Juhtimine

2.1.1 Muudatused raamatukoguvõrgus

2025.aastal ühendati Saku Gümnaasiumi raamatukogu Saku Vallaraamatukoguga. Tegevuse lõpetas Kajamaa harukogu.1. juulist 2025.a. on raamatukogu struktuuris:

1. Saku vallaraamatukogu – keskraamatukogu
2. Kiisa raamatukogu- harukogu
3. Kurtna raamatukogu- harukogu
4. Saku algkooli raamatukogu- harukogu
5. Saku põhikooli raamatukogu- harukogu
6. Saku Gümnaasiumi õppekirjanduse kogu- teeninduspunkt

Anija vallas jätkas iseseisva registrinumbriga Aegviidu raamatukogu, Kehra, Anija ja Alavere raamatukogud on ühtses Anija Vallaraamatukogu süsteemis.

2.1.2 Rahvaraamatukogu nõukogu

Kose raamatukogu nõukogu aktiivselt ei tegutse. Raasiku Valla raamatukogul nõukogu puudub.

Nõukogud töötasid Harju Maakonnaraamatukogus, Kiili raamatukogus, Laagri raamatukogudes, Harku valla Raamatukogus, Viimsi ja Saku vallaraamatukogudes. Nõukogud olid raamatukogudele strateegilisteks partneriteks, arutati eelarve küsimusi, struktuurimuudatusi, arengukavade koostamist, oldi abiks suuremate ürituste läbiviimisel.

Nõukogu puudumisel käsitleti raamatukogu probleeme kohaliku omavalitsuse erinevates komisjonides.

2.1.3 Rahvaraamatukogu arengukava

Arengukava lõppes 2025.a. Lääne-Harju valla raamatukogus ja Harju Maakonnaraamatukogus. Raamatukogu on kajastatud Keila linna arengukava strateegias 2025-2028. <https://www.riigiteataja.ee/akt/407102025017v>

Kohalike omavalitsuste arengukavades ja arengustrateegiates on esindatud Saku valla, Viimsi valla, Lääne-Harju valla, Saue valla, Keila linna raamatukogud.

Raasiku valla raamatukogul eraldi arengukava pole, on kaastatud kohaliku omavalitsuse arengukavasse. Uue arengukava koostamist pole alustatud Kiili raamatukogus, Kose

raamatukogus, Lääne-Harju Valla raamatukogus, Harju Maakonnaraamatukogus. Viimsi raamatukogu arengukava, Harku valla Raamatukogude arengukava valmib 2026. a.

Kehtivad arengukavad on Rae Valla Raamatukogul (2023-2027), Maardu Linnaraamatukogul (2025-2030).

Arengukavade koostamisel on vajalik, et raamatukogude reform oleks läbi viidud ja uus rahvaraamatukogu seadus vastu võetud. Seni saab ilmselt piirduda tegevuskavade koostamisega 2-3 aastaks.

2.2 Eelarve

Tulud ja kulud	Seisuga 31.12.24 €	Seisuga 31.12.25 €	Muutus %
Tulud kokku	5 443,307	5 274,931	-3,2
Kulud kokku*	5 443,307	5 246,764	-3,7
Tööjõukulu**	3 187,018	3 164,483	-0,7
Komplekteerimiskulu	714,404	883,501	23,7
sh KOV-ilt	441,412	459,502	4,0
sh riigilt	272,992	255,371	-6,9
sh KuM-ilt	272,992	255,279	-6,9
Investeeringukulu***	443,545	241,961	-83,3
sh KOV-ilt	327,112	128,684	-254
sh riigilt	116,433	110,434	-5,4
sh KuM-ilt	116,433	110,434	-5,45
Infotehnoloogiakulu	88,781	138,937	56,4

2.2.1 Raamatukogude projektid

Projekti nimi	Toetuse allikas	Projekti periood	Eraldatud summa (€)	Projekti üldmaksumus (€)	Staatuse (lõpetatud, käimasolev vms)
Harju MKRK Jutuhommikute korraldamine	Eesti Kultuurkapital	01.10.2024-31.05.2025	1 100	1 283	Lõpetatud
Harju MKRK Jutuhommikute korraldamine	Eesti Kultuurkapital	01.10.2025-31.05.2026	1 100	1 250	Käimasolev
Harju maakonna raamatukogude kogemusreis Oslo raamatukogudes	Kultuuriministee riumi rahvaraamatu kogude kiirendi	23.04.2025-30.06.2025	3 320	5 418	Lõpetatud
Harju MKRK sisearhitektuurse lahenduse projekteerimine	Kultuuriministee riumi rahvaraamatu kogude kiirendi	01.01.2025-31.05.2026	12 000	36 580	Käimasolev
Harku valla raamatukogud	Eesti Kultuurkapital	10.10.2025-10.04.2026	1 900	8 623	Jätuv

Kiili raamatukogu Raamatukapi soetamine	Kultuuriministee riumi rahvaraamatu kogude kiirendi	01.02.2025-30.09.2025	4 941	12 264	Lõpetatud
Kuusalu raamatukogu Eesti raamatu aasta ja Kuusalu raamatukogu 105 aastapäeva tähistamine Lauri Räpi luule ja lugudega.	Eesti Kultuurkapital	November 2025	350	474	Lõpetatud
Laagri raamatukogud Arendusprojekt	Kultuuriministee riumi rahvaraamatu kogude kiirendi	2025	58 852	117 704	Lõpetatud
Lääne-Harju valla rk-d Renoveerimine ja RFID	Kultuuriministee riumi rahvaraamatu kogude kiirendi	01.01.2025-31.12.2025	36 545	82 004	Lõpetatud
Maardu Linnark Eesti raamatuaasta üritus	Maardu Linnavalitsus	Jaanuar-aprill 2025	700	700	Lõpetatud
Raamatu suvine võlumaailm	Maardu Linnavalitsus	Juuni-september 2025	300	300	Lõpetatud
Raamatute teatejooks Tule, leia, loe!	Maardu Linnavalitsus	Aprill-detsember 2025	400	400	Lõpetatud
Muusikaline etendus „Väikese jõulutaadi unenägu“	Maardu Linnavalitsus	Detsember 2025	700	700	Lõpetatud
Raasiku vallark Raamatukapi teenuse loomine Raasiku rk juurde	Kultuuriministee riumi rahvaraamatu kogude kiirendi	01.03.2025-31.10.2025	6 028	12 057	Lõpetatud
Viimsi raamatukogu	Erasmus	25-28 november 2025	840	840	Lõpetatud

Üritustele saadud toetus aitas Eesti raamatu aasta projekte läbi viia ja traditsioonilisi lastele suunatud projekte jätkata. Viimsi raamatukogu osalemine Erasmuse projekti toel Brüsselis toimunud koolitusprojektis andis võimaluse osa saada rahvaraamatukogude toimivatest ja edukatest praktikatest ning õppemudelitest.

Ruumide ja IT arenduste toel lahendati renoveerimise ja IT arenduste projektid teenuste kättesaadavuse parandamiseks.

2.3 Personal

Töötajate arv	Täidetud töökohtade arv (FTE)
164	140

2.3.1 Olulisemad muudatused personali korralduses

Raamatukogutöötajate üldarv oli 164, sh. raamatukoguhoidjaid 147, sh osalise tööajaga 43. Kõige rohkem oli osalise koormusega töötajaid Viimsi raamatukogus. Kõrgharidusega raamatuhooldajaid oli 101, sh raamatukogundusliku kõrgharidusega 59. Raamatukogundusliku keskharidusega oli 13 ja keskharidusega 47 raamatukoguhoidjat. Kutset omavate raamatukoguhoidjate arv oli 62.

Sisemised koosseisu muudatused olid Saue vallas, Harku vallas. Raamatukogu juhid vahetusid Loksal, Harku valla Raamatukogudes, Kose raamatukogus. Kiili raamatukogu taotles täiendavat koosseisu ja 2026.a. eelarves taotlus rahuldati.

2.3.2 Erialahariduse ja kutse omandamine

Harju Maakonnaraamatukogus läbisid kutseõppe 2 töötajat. Omistati raamatukoguhoidja 6. tase. Rae valla raamatukogus asus 1 töötaja õppima kutseõppes.

Kiili raamatukogu uus raamatukoguhoidja lõpetas 2025.a. Turu Rakenduskõrgkooli erialal „Majandusteadus, raamatukogu-ja infoteenused“.

2.3.3 Täienduskoolitused

Koolitusteema	Raamatukogude arv, kust koolitustel osaleti / koolituste arv
Juhtimine, sh projektijuhtimine	7 / 13
Digi- ja meediapädevused	14 / 64
Isikuandmete kaitse ja autoriõigused	4 / 4
Klienditeenindus	9 / 11
Kogude kujundamine ja haldamine	4 / 7
Koolituste ja ürituste korraldamine, sh koolitamine	9 / 25
Kultuur ja kirjandus	14 / 57
Ligipääsetavuse tagamine ning erivajadustega või puuetega inimeste teenindus	2 / 2
Meeskonnatöö ja koostööoskused	8 / 21
Raamatukogutöö kvantitatiivne ja kvalitatiivne hindamine, sh statistika ja uuringud	6 / 16
Teenuste pakkumine ja arendus	10 / 17
Terviseedendus, liikumisharrastus	5 / 9
Muu (esmaabi, tuleohutus, töökeskkond, raamatupidamine, pensioni- ja rahatarkus, kogemusreisid,)	9 / 42

2025. aastal olid fookuses digi- ja meediapädevuse ning kirjanduse ja kultuuriga seotud teemad, nagu eelmiselgi aastal. Mõlemad teemad on osa raamatukogude igapäevatööst. Digiteemadest on olulisel kohal just tehisaru ja küberturvalisus. Kokku toodi välja osalemist 288 koolitusel.

Hinnatakse Eesti Lastekirjanduse Keskuse pakutud koolitusi lastekirjanduse vallas. Seoses uue raamatukogude juhtimistöölauaga osaleti RAJU keskkonda ja statistika esitamist tutvustavatel koosolekutel. Raamatukogude juhid võtsid osa uusi üleriigilisi teenuseid tutvustavatest ja kujundavatest RaRa koostööseminaridest. Raamatukogud käivad ka kogemusreisidel tutvumas teiste Eesti raamatukogude tööga (Kuusalu, Lääne-Harju, Viimsi)

Raamatukogud tunnevad puudust teadmistest andmekaitse osas (digiabi andmisel, lugejaandmete haldamisel) ja autoriõiguse teemal (nt ürituste korraldamisel).

Maakonna ühiseid koolitusi on aasta jooksul pigem vähe, kuna suuremad raamatukogud korraldavad oma töötajatele ise koolitusi ja palju (tasuta) koolitusi on võimalik läbida ka veebis. Siiski on ühised kohtumised vajalikud kogemuste jagamiseks ja ühiste väärtuste kujundamiseks (nt teeninduskultuuri osas), mille raames võiks maakonna raamatukoguhoidjad paar korda aastas ka silmast silma kohtuda.

2025. aasta kevadel kohtusid maakonna raamatukoguhoidjad Keilas koolituspäeval, kus kohtuti kirjastuse Eesti Raamat esindajatega (kirjastuse töö, uue kirjanduse ja erinevate programmide tutvustus) ja Eesti Sisearhitektide Liidu esindajatega (raamatukogude sisekujunduse teemadel). Sügisel osaleti ühiselt maakonnaraamatukogu koordineeritud ja RaRa poolt läbi viidud teeninduskoolitusel „Keerulised kõnelused kliendiga“, mis toimus kolmes grupis ja kaks gruppi läbis koolituse 2025. aastal.

Maakonnaraamatukogu korraldas ka suvise kohtumispäeva valla- ja linnaraamatukogude juhtidele. Kõnnikoosolekul arutati murekohti, koolitusvajadust ja tulevikuplaane. Veebikoosolekud maakonna raamatukogudega toimusid ka ühise reisi ettevalmistuse, uue kiirenditaotluse ja statistika esitamise osas.

Rahvaraamatukogude kiirendi toetuse abil maakonnaraamatukogu korraldatud reisiga aprillis Oslo raamatukogudesse jäid raamatukogude esindajad rahule. Tutvuti pearaamatukogu ja selle 4 harukogu ning nende töö ja sisekujundusega. Hiljem tutvustati nähtut ka veebikoosolekul kõigile soovijaile ja ilmus artikkel raamatukogude Infolehes. Ka lasteteeninduse teemalisest maakonnaraamatukogude reisist Taani tegi osalenud töötaja sinna tutvustava artikli.

Maakonnaraamatukogu valmistas ette ja viis koostöös ERÜ-ga läbi maaraamatukoguhoidjate 3-päevase suveseminari. Seminaril osalesid ka Harjumaa raamatukoguhoidjad ja seminari fookuses oli raamatukoguruumide uuendamine, lisaks reformidega seotud teemad.

Maakonnaraamatukogu töötaja osaleb raamatukogude esindajana Täiskasvanute Koolitajate assotsiatsioonis ANDRAS, seega koordineeriti Täiskasvanud Õppija nädalat maakonna raamatukogudes ja jagati infot täiskasvanuõppe ja selle populariseerimise osas.

Raamatukogusid külastati kohtadel erialase nõustamise eesmärgil ja erinevatel üritustel.

2.3.4 Statistiline aruandlus ja tegevuse analüüsimine

Koguti ja vaadati üle rahvaraamatukogude statistilised aruanded. Koostati maakonna raamatukogude 2024.aasta tegevuse aruanne. Koostati valdade raamatukogudele oluliste näitajate ülevaate tabelid maakonna analüütiliste näitajate koondtabeli alusel.

3 Hoone ja ruum. Ligipääsetavus. Innovatsioon

3.1 Hoone ja ruum

2025.a. tehti raamatukogudes ruumide hooldus- ja remonditöid: Maardu raamatukogu, ,Aruküla raamatukogu, Oru raamatukogu, Vaida raamatukogu, Jüri raamatukogu Loo ja Neeme raamatukogud.

Renoveeriti Ääsmäe, Laagri, Väana, Kurtna raamatukogusid. Paldiski raamatukogus renoveeriti ruume, paigaldati uus valgustus, 2 turvakaamerat, osteti uus mööbel sh. ergonomilised tööpinnad. Loodi juurde 4 kaugtöökohta ja 2 rühmatööala.

Saku vallas jätkatakse 2026.a. Kurtna raamatukogu siselahenduse projektiga ja loodetakse alustada Saku raamatukogu uuendamise protsessiga. Saue Linnaraamatukogu asub ajutisel pinnal, perspektiivis üleviimine uutesse ruumidesse.

Tabasalu ja Harku raamatukogudes on ruumipuudus ja Harkus ei pääse ratastooliga II korrusel asuvasse raamatukogusse. Maardu Linnaraamatukogu vajab uusi ruume. Kose-Uuemõisa raamatukogu hoone vajab põhjalikku remonti. Kuusalu raamatukogu, noortekeskus ja kunstide kool on kavas viia üle ühte hoonesse. Valminud on eelprojekt, teostus kavas 2029.aastal.

3.2 Ligipääsetavus

3.2.1 Ligipääs raamatukogude ruumidele ja teenustele

Ligipääsetavuse aspektid	Mitmes raamatukogus?
Raamatukogu kodulehel on toodud vajalik info erivajadustega inimestele pakutavate võimaluste ning ruumide kohta	14
Raamatukogu kodulehel on info Pimedate raamatukogu ja selle võimaluste kohta	13
Raamatukokku on paigaldatud taktilised tähised	3
Raamatukogu pakub regulaarselt koduteenindust	35
Raamatukogusse pääseb mugavalt ilma kõrvalise abita ka ratastoolis, piiratud liikumisvõimega või lapsevankriga külastaja	30
Ratastoolis, piiratud liikumisvõimega või lapsevankriga külastajad pääsevad ilma kõrvaliseabita mugavalt kõikidesse raamatukogu ruumidesse	30
Raamatukogus on nõutele vastav invatualett	25
Raamatukogu juures on invaparkimiskohad või invatranspordile on muul viisil tagatud parkimisvõimalus	42
Kuuldeaparaadi kasutajal on raamatukogus võimalik kasutada silmusvõimendit	0
Raamatukogu lahtiolekuajad arvestavad ühistranspordigraafikutega	42
Raamatukogu on avatud vähemalt ühel nädalavahetuse päeval	30
Muu (nimetada)	1

3.2.2 Koduteenindus

Koduteeninduse teenused	Kordade arv	Kasutajate arv

Väljaannete laenutus	1 258	119
Kasutajakoolitus	11	5
Digipädevuste alane nõustamine	8	3
Muu (nimetada)	0	0

Põhiline koduteenindus on raamatute laenutamine.

3.2.3 Teenused teistele asutustele

Teenused teistele asutustele	Kordade arv	Osavõtjate arv
üritused	12	515
Koolid ja lasteaiad	252	3 050
Tunnid lasteaedades	13	465
Tunnid koolis	20	120
Päevakeskused	17	477
Seltsid, MTÜ-d	7	68
kokku	341	4 695

Tabelis on arvud raamatukogude tegevusaruannete põhjal.

3.3 Innovatsioon

3.3.1 Raamatukogude pakutavad/kasutatavad innovaatilised/infotehnoloogilised võimalused

Innovaatilised/infotehnoloogilised lahendused	Mitmes raamatukogus?
Raamatukogusüsteem URRAM	50
Raamatukogusüsteem RIKS	9
Raamatukogusüsteem Sierra	0
Raamatuid saab laenutada igal ajal laenutuskapi kaudu	22
Raamatuid saab tagastada igal ajal tagastuskasti, tagastusluugi või laenutuskapi kaudu	50
Raamatukogus on iseteeninduslahendused (laenutusautomaadid)	5
Raamatukogu pakub avatud raamatukogu teenust (24/7)	0
Raamatukogu pakub kasutajatele kaugtöökohta/individuaaltööruumi	29
Raamatukogu pakub kasutajatele rühmatööruumi	10
Raamatukogu pakub kasutajatele konverentsitehnikat	0
Raamatukogu pakub kasutajatele vähemalt ühte kaamera ja mikrofoniga arvutit (nt koosolekuteks)	23
Raamatukogus saab kasutada helistuudiot (nt muusika, taskuhäälingute loomiseks)	1
Raamatukogus saab kasutada videostuudiot (nt videote, vlogide loomiseks)	1
Raamatukogus on kasutusel RFID lahendus	9
Raamatukogus on vähemalt üks AIP arvuti	45
Raamatukogus saab kasutada WiFi ühendust	55
Raamatukogus saab kasutada printerit ja/või skannerit ja/või koopiamasinat	57
Raamatukogus saab värviliselt printida	43
Muud teenused (nimetada)	2

3.3.2 Tähtsamad arendustegevused infotehnoloogia vallas

Raamatukapid said Laagri, Ääsmäe, Kiili, Kolga, Raasiku, Vääna raamatukogud. Laagri raamatukogus tehti IT-võrgu ehitus. Raamatukapi lisamoodul on kavas soetada Jüri raamatukogule.

Jõelähtme valla raamatukogudes uuendati kõik töötajate ja enamuse kasutajatele mõeldud arvutid. Maardu Linnaraamatukogus olid riistvaraostud: värviprinter, lisaseadmed.

Saku raamatukogule paigaldati RFID süsteemi turvalahendus ja Paldiski raamatukogus tehti eeltöid RFID süsteemi kasutuselevõtmiseks.

Rae valla raamatukogude uus koduleht sai valmis (<https://www.raeraamatukogu.ee>)

3.3.3 Iseteeninduslike teenuste kasutus

Harju Maakonnaraamatukogus ja Viimsi raamatukogus on töötajal võimalik iseseisvalt veebis ruume ja Kose raamatukogus tööks mõeldud vaikusekabiine broneerida. Viimsis võeti süsteem Lydian kasutusele 2025. aasta lõpus ja sõnastati ka stuudiote ja rühmaruumide ühtne kasutuskord.

Iseteenindusautomaate lisandus juurde. Hetkel on iseteenindusautomaadid Viimsi raamatukogus, Rae Valla raamatukogus, Vääna raamatukogus ja Saku Vallaraamatukogus. Viimsis kasutati iseteenindusautomaati aasta jooksul 6240 korral. Vääna raamatukogus loodi renoveerimise käigus ka valmidus 24/7h avatud raamatukoguks, mida piloteeritakse 2026. aastal. Ka Lääne-Harju vallas (Paldiskis) on plaanis 2026. aastal osa raamatukogust nii avada.

Raamatute tagastuskastid on 50 raamatukogus ja igal ajal saab iseseisvalt raamatuid tagastada. Rae vallas on Jüri raamatukapi keskmine kasutus 257 korda kuus (tipphetkedel kuni 350) ja taotleti kapi laiendamist. Vaidas kasvas kapikasutus 68% ja Lagedil 48%, Viimsis kasutati kappi 25 388 korral ja Keilas telliti raamatukappi teavikuid 3009 korral. Harku vallas kasutati Tabasalu kappi 3214 teaviku laenutamiseks. Saue raamatukogude seas oli aktiivseim Saue Linnaraamatukogu kapp 1873 kasutuskorraga, Kiili raamatukogu peamaja kappi telliti raamatuid 1390 korral ja uute Luige keskuse kappi (alates juunist avatud) 183 korral. Raasiku vallas tehti kahte raamatukappi kokku 1223 tellimust (42% kasv). Saku ja Kiisa kappide kaudu laenutati 1309 ja tagastati 330 teavikut

Laenutuseks mõeldud raamatukapid on olemas 16 raamatukogul. Viimsis kasutati automaati 6240 korral. Sakus tehti automaadi kaudu 580 laenutust ja 358 tagastust. Rae vallas (Jüri ja Peetri) on automaatide kasutus vähenenud sagedaste tehniliste probleemide tõttu. Raamatute laenutus- ja tagastuskastidega on kasutajad väga rahul ja suurendavad raamatukoguteenuste kättesaadavust ka väljaspool tavapäraseid lahtiolekuaegu.

Lugejate iseseisvusele aitab kaasa ka ruumide kujundamine, viida- ja infosüsteemide parandamine ja uuendamine. Seda tehti näiteks Viimsi raamatukogus.

3.3.4 Andmebaaside loomine ja teatmebibliograafilise töö korraldamine

2025.a. lõpuks oli koostöös Harjumaa Muuseumiga lõpetatud põhiosa muuseumi kogudes leiduvate Harjumaa kodulooliste käsikirjade kandmine eraldi osakonnana Urrami andmebaasi..

Kogude komplekteerimine ja teavikute töötlemine andmebaasis Urram tõi esile võõrkeelse kirjanduse kirjade koostamise vajaduse maakonnaraamatukogus.

Kohtadel tegeleti kodulooliste andmebaaside loomisega: Rae valla veebileht <https://raekodulugu.ee>. Saku raamatukogus tehti kaastööd Saku valla ajalugu käsitleva raamatu „Saku valla ajaraamat“ koostamiseks, mille esitlus toimub 2026.a. veebruaris.

4 Kogude kujundamine

4.1 Komplekteerimise põhimõtted

Komplekteerimise aluseks on kultuuriministri määruses 09.01.2015 nr 1 toodud „Nimekiri teavikutest, mille soetamiseks tuleb vähemalt 30% teavikute soetamise toetusest kasutada“. Selliste teavikute soetamiseks kasutati 146 239 eurot, sh kultuuriperioodika soetamiseks kasutati 9871 eurot ja raamatute jaoks 136 368 eurot.

Kogude komplekteerimise põhimõtteks raamatukogudes oli mitmekesine raamatute ja ajakirjanduse valik lähtudes raamatukogu lugejate vajadusest ja soovidest.

Paljudes omavalitsustes (nt Rae, Viimsi, Keila, Lääne-Harju, Kuusalu ja Kose) on komplekteerimise aluseks ametlikult kinnitatud põhimõtted või direktori käskkirjad, mida uuendatakse vastavalt vajadusele. Viimsi raamatukogu teavikute komplekteerimise põhimõtted sõnastati aruandeaastal. Teistes raamatukogudes (nt Aegviidu, Raasiku, Saku) puuduvad eraldi vormistatud dokumendid ning lähtutakse lugejate soovidest ja eelarvelistest võimalustest. Harku vallas on plaanis komplekteerimise põhimõtted kirja panna 2026. aastal.

Komplekteerimisel eelistatakse väärtkirjandust, auhinnatud teoseid ning Eesti Lastekirjanduse Keskuse soovitusi. Kõigis raamatukogudes on esmaseks prioriteediks eesti autorite ilu- ja lastekirjandus, arvestatakse ka aktiivselt kasutajate ettepanekutega, olulisel kohal on õpilastele vajaliku soovitusliku kirjanduse tagamine ja selle eksemplaarsuse suurendamine. Lastekirjanduse soetamiseks on sageli vajalik järelkomplekteerimine.

Mitmed raamatukogud (Harku, Saue, Lääne-Harju vald) pööravad rohkem tähelepanu ingliskeelse kirjanduse soetamisele (põhjuseks populaarsus noorte hulgas, keeleõpe, mitmerahvuslik lugejaskond). Maardu raamatukogu pööras aruandeaastal suuremat tähelepanu just elukestvat õppimist ja enesetäiendamist toetavate teavikute hankimisele.

Maakonnaraamatukogu täitis kogude komplekteerimise, töötlemise, arvestuse ja arvepidamise ülesannet tavapäraselt ja vastavalt nõuetele. Maakonnas on raamatukogusid, kelle raamatud liiguvad maakonnaraamatukogu kaudu (2-3 x kuus) ja raamatukogud, kes on raamatute liikumise korraldanud iseseisvalt. Koostöö raamatute tarnijatega on sujuv. Murekohaks selles valdkonnas on kirjade loomine- näiteks puuduvad valmis kirjed Esteri süsteemis, raamatukogud on loonud erineva kvaliteediga ja topeltkirjeid, töötajatel puuduvad tihti oskused ühtsete reeglite alusel kirjade loomiseks, puuduvad ka kooolitused, samuti on suurenenud koormus võõrkeelse kirjanduse kirjeldamisel.

Et uus rahvaraamatukogude seadus ja ühtne üleriigiline raamatukogusüsteem (ÜÜRS) toob komplekteerimises suuri muutusi, osaleb maakonnaraamatukogu kogude arendamise osakonna juhataja ka üleriigilises komplekteerimise töörühmas ja ÜÜRSi töörühmas, samuti ERÜ kogude toimkonnas.

4.2 Kogude kasutatavus ja seosed lugejate sihtrühmadega

Raamatukogude peamiseks sihtrühmadeks on lapsed ja noored, tööealine elanikkond ning pensionärid.

Paljudes valdades (Anija, Jõelähtme, Kose, Rae, Saku) moodustavad lapsed üle 40% lugejaskonnast, mistõttu on olulisel kohal kooli soovituslik kirjandus ja laste ilukirjandus. Tööealine elanikkond eelistab peamiselt ilukirjandust, kuid ka eneseabi-, psühholoogia- ja teabekirjandust. Viimsis moodustavad suure osa lugejatest just 30–49-aastased kasutajad, kuna

elanikkond vallas on noorem ja pensioniealisi seetõttu vähem, kui teistes raamatukogudes. Vanema elanikkonna jaoks on populaarsed kriminaalromaanid, armastusromaanid ning eesti autorite looming. Kosel on pensionärid ühed usinamad lugejad, laenates keskmiselt 50 raamatut aastas. Lääne-Harju vallas on raamatukogu eraldi sihtrühmadena välja toodud ka töötajad ja kodused lapsevanemad.

Rahuloluküsitluses on märgitud positiivsena raamatute tellimise võimalust teistest raamatukogudest ja kurdetud menuraamatute pikkade järjekordade üle. Suureneb huvi ingliskeelsete raamatute laenutamise osas, seda eriti noorte hulgas.

Maakonna raamatukogude ringluse näitaja oli 1,13. Üle 2,0 oli ringlus Maardu ja Viimsi raamatukogul, üle 1,0 Harku, Rae ja Saku vallas. Teistes piirkondades jääb ringlus madalamaks. Vahemikus 0,8 – 0,99 oli ringlus 7 raamatukogus, madalaim ringlus on Jõelähtme ja Anija vallas.

4.3 Raamatukogu komplekteerimine (trükis, e-raamat, audioraamat): analüüs ja hinnang

Komplekteerimiskulu elaniku kohta kokku oli maakonnas keskmiselt 4,7 eurot, sh. KOV-i eelarvest 2,46 eurot. Eelmisel aastal oli komplekteerimiskulu elaniku kohta 3,9 eurot, sh. KOV-ilt samuti 2,46 eurot. Komplekteerimiskuludest 67,89% kasutati raamatute ostuks. Raamatuid osteti kokku 44 830 eksemplari, u 0,2 raamatut elaniku kohta.

Mitmes raamatukogus (nt Rae, Viimsi, Raasiku, Saku) on uute teavikute soetamine on võrreldes eelmise aastaga vähenenud, seda raamatute hinnatõusu ja eelarveliste piirangute tõttu.

Suurenenud on ingliskeelsete raamatute ostude ja laenutuste arv, kuna keelt kasutatakse õppetöös ning ingliskeelne noorte- ja ilukirjandus on sageli kiiremini kättesaadav originaalväljaannetena. Ingliskeelsete raamatute vastu tuntakse huvi ka keeleoskuse arendamise eesmärgil.

Komplekteerimine keskendub peaaegu täielikult paberkandjal trükistele, E- ja audioraamatute ostmise asemel suunatakse lugejaid kasutama laenutusplatvormi MIRKO.

4.4 Perioodika komplekteerimine: analüüs ja hinnang

Perioodika lugemine on raamatukogudes jätkuvalt populaarne. Vaatamata digivõimaluste laienemisele, eelistavad lugejad paberkandjal väljaandeid. Enamik raamatukogusid (Viimsi, Harku, Lääne-Harju, Keila, Kose, Maardu, Saku, Saue) pakuvad lugejatele kohapealset ligipääsu Delfi Meedia ja Postimehe digipakettidele, et kõigil oleks võimalus eestikeelse ajakirjandusega kursis olla, aga nende digisisu kasutamine on üsna vähene. Mõni raamatukogu on pidanud perioodika tellimusi vähendama kallinenud hindade tõttu (nt. Kuusalu).

Suuremates raamatukogudes on tellitud enamik Eesti olulisematest ajakirjadest, sh. kultuuriajakirjandus ja lasteajakirjad (Täheke, Hea Laps, Miki-Hiir).

4.5 Muude väljaannete komplekteerimine: analüüs ja hinnang

Auviste komplekteerimine on raamatukogudes langustrendis või väga väikese mahuga. Harku vald komplekteeris suurema koguse auviseid (59) äsja renoveeritud Vääna raamatukokku, keskendudes klassikalisele ja Eesti muusikale. Harju Maakonnaraamatukogu soetas juurde 20 auvist, 6 raamatukogu hankis aasta jooksul alla 10 auvise ja ülejäänud raamatukogud neid ei soetanud.

4.6 Esemete komplekteerimine: analüüs ja hinnang

Populaarsemaks on muutunud lauamängude laenutus ja neid on raamatukogudesse ka juurde soetatud või annetustena saadud, näiteks Kose, Saue ja Saku raamatukogudes. On raamatukogusid, kus saab mängida kohapeal, kuid mitte laenutada (Jõelähtme vald).

Muid esemeid raamatukogud ei laenuta. Kuusalus saab aga kohapeal laenutada lugemiseks erineva tugevusastmega prille.

4.7 Annetuste osakaal kogude juurdekasvust

Annetusi võtavad vastu kõik raamatukogud, hinnatakse, millised on piisavalt heas seisukorras ja sisuliselt vajalikud, et neid arvele võtta ja ülejäänud suunatakse tihti ringlusesse tagasi (nt vahetusriiulitele) või Hoiuraamatukogusse. Mitmed raamatukogud (Anijal, Kosel, Raasikul, Keilas) on täiendanud oma fonde Hoiuraamatukogust saadud kirjandusega. Kirjastus Päike ja Pilv annetas auhinnaraamatuid lasteüritusteks Keilas. Maardu raamatukogule kinkis Riigikogu liige Vladimir Arhipov raamatuid Hiiumaa meremeestest. Enamik annetusi ongi kohalikel elanikel ja kirjanikel.

Kõige suurema annetuste osakaaluga paistsid silma Harju Maakonnaraamatukogu (18%), Viimsi raamatukogu (15%), Harku vald (11%) ja Raasiku vald (10%). Mõõdukas osakaal (vahemikus 4,5%–7,3%) oli Rae vallas (7,3%), Kiili vallas (5,1%), Saku vallas (4,6%) ja Saue vallas (4,5%).

Ka perioodika kogusid täiendatakse vähesel määral annetustega (nt Raasiku, Saue, Keila), samuti on raamatukogudele annetatud lauamänge (nt Kose).

4.8 Inventuurid ja mahakandmised

Peamisteks mahakandmise põhjusteks olid teavikute sisuline aegumine, füüsiline kulumine, rikutus või asjaolu, et raamatuid ei ole pikka aega laenutatud. Kokku kustutati kogudest 43 697 eksemplari ehk 6,1 % vähem kui eelmisel aastal.

Harku vallas toimusid suuremad mahakandmised Vääna raamatukogus (3006 eksemplari), et valmistada kogu ette renoveeritud ruumide avamiseks. Lääne-Harju valla Klooga haruraamatukogus kanti maha suur hulk venekeelset kirjandust (3145 eksemplari), kuna sealse lugejaskonna vajadused on muutunud eestikeelseks.

Inventuur viidi Harjumaal läbi vaid Kose raamatukogus. 2025. a novembris kontrolliti üle 35 000 teaviku ja tuvastati vaid 102 puuduvat üksust.

2026. aastal on plaanis läbi viia inventuurid Keila linnas, Saue, Kose ja Raasiku vallas, valmistudes kogusid korrastades ka üleminekuks uuele üleriigilisele infosüsteemile.

5 Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

5.1 Lugejaküsitlused

2025. aastal lugejaküsitlusi raamatukogudes läbi ei viidud, toimus üleriigiline rahuloluuuring ja Kuusalu vallas ülevallaline küsitlus, kus uuriti ka rahulolu raamatukogudega. Selles kiideti raamatukogu suurepärase personaliga ja teenindust, kitsaskohtadena mainiti raskendatud ligipääsu (2.korrus) ja vajadust ruume avardada ja uuendada.

5.2 Üleriigilise rahulolu-uuringu tulemused

Maakonna keskmine rahuloluindeks oli 9,76 ja seega üle riigi keskmise (9,74). Kuusalu ja Saku valla ning Keila linna rahulolu uuringus osalejate % jäi alla nõutud taseme ja nende tulemus arvesse ei läinud. Kõrgeim rahuloluindeks oli Kose ja Raasiku vallas (9,89), madalaim Loksal (8,53).

Küsitlusele vastas 4316 inimest, kiitva hinnangu andis 3858 vastajat ja ettepanekuid, mida võiks parandada ja olla teisiti, tegi 1130 vastajat.

Kasutajad hindavad kiiret teenindust, ettetellimist, järjekorda panekut ja meeldetuletusi laenustähtaegade lõppemisest. Hinnatud on 24/7 raamatukapid ja iseteenindusautomaadid. Kiidetakse raamatute valikut, sisekujundust, e-posti teavitust, kohapealseid tingimusi ning hästi korraldatud üritusi. Personali kiitis eraldi 70% vastajatest – sõbralik, abivalmis, pädev ja rõõmsameelne teenindus, 48 vastajat tõi välja ka negatiivse kogemuse. Keskkonda hinnatakse meeldivaks, rahulikuks ja ligipääsetavaks. Kogude puhul hinnatakse mitmekesisust, ajakohasust ja kiiret raamatute tellimist teistest raamatukogudest;

Parendusettepanekute seas mainiti enim loogilisemat riulipaigutust, paremaid digilahendusi, virtuaalset majaplaani ja mugavamaid ruumibroneerimisi. Keskkonna osas sooviti rohkem vaikusebokse, kaugtöökohti, mängunurki, mugavamaid mööblit, paremaid tagastuskaste ja ligipääsetavust ülemistele korrustele. Kogude puhul kurdeti pikkade ootejärjekordade üle ning sooviti rohkem vene- ja ingliskeelset kirjandust, e-raamatuid ja audioraamatuid.

5.3 Raamatukogu kasutamine ja teenused

Pakuti jätkuvalt kõiki traditsioonilisi teenuseid. Lisandus raamatute laenutus- ja tagastuskappe ja parandati ruumide broneerimise ja rentimise võimalusi, uuendati kodulehte, lisandus raamatuklubisid. Tasulistest teenustest pakutakse printimise, skaneerimise ja koopia tegemise võimalusi, ka ruumide renti.

5.3.1 Avalikule teabele ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse elektroonilistele teenustele juurdepääs

Avalikku arvutit kasutatakse pangatoiminguteks, e-posti lugemiseks, suhtlemiseks. Arvuti annab kõigile juurdepääsu avalikule teabele ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse elektroonilistele teenustele. Raamatukoguhoidjad nõustavad lugejaid arvuti kasutamisel ja teenuste kasutamisel. Peamiselt on vaja abi tuludeklaratsioonide ja tervisetõendite täitmisel, cv-de koostamisel, digiallkirjastamisel, ID-kaardi sertifikaatide uuendamisel, arstiaegade broneerimisel ning ametiasutustega suhtlemisel. Raamatukoguhoidjad on tihti dilemma ees, millise piirini lugejat isiklikumatel teemadel abistada, ilma et tekiks vastuolu andmekaitseadusega ja inimene samas saaks murele lahenduse.

Arvutite kasutuse osas on erinevaid suundi, kuid WiFi-võrgu tähtsus ja oma arvutiga raamatukogus töötamise võimaluse järele vajadus kasvab kõikjal. Viimsi raamatukogus kasvab arvutikasutus hüppeliselt (457 kasutajalt 699-ni), mis peegeldab inimeste kasvavat vajadust

tasuta avalike digiteenuste järele majanduslikult keerulisel ajal. Maardus on kasutusel 8 lugejaarvutit ja kasutuskordi oli aastas üle 7000. Saue vallas kasvas arvutikasutus 480 korra võrra. Samas mitmes raamatukogus (Saku, Raasiku, Aegviidu) AIP arvutite kasutus pigem väheneb, kuna inimesed eelistavad tulla raamatukokku oma sülearvutiga. Anija harukogus loobuti AIP arvutist, kuna seal puudus selle järele nõudlus.

Kasvanud on nõudlus vaikusebokside või individuaaltööruumide järele (nt. Rae, Saku, Viimsi vallas, Keilas), et pidada veebikoosolekuid või teha kaugtööd. Saue vallas rajati Laagri raamatukokku suletavate ustega arvutiboksid, mis võimaldavad digiteenuseid privaatsest kasutada, ning loodi eraldi vaiksed kaugtöökohad. Ääsmäe raamatukogu kolis uude multifunktsionaalsesse spordihoonesse, kus on eraldi klaasseintega ruum arvutikasutajatele. Paldiskis eraldati renoveerimise käigus privaatsemad alad õppimiseks ja kaugtööks, luues kokku 4 uut kaugtöökohta. Kose raamatukogus kasutusele võetud vaikusekabiine kasutati aasta jooksul 127 korral.

Avalikuks kasutamiseks on puudu arvutid Kuusalu valla kolmes raamatukogus. Vanad lugejaarvutid olid liialt aegunud, need eemaldati ja uusi arvuteid ei ole veel asemele saadud.

Raamatukogud püüavad hoida oma seadmed ajakohastena, kuigi eelarvelised võimalused on erinevad. Saue vallas vahetab omavalitsus arvutid ja printerid välja regulaarselt iga 5 aasta tagant. Rae vallas said Vaida ja Peetri harukogud uued lauaarvutid vananenud AIP-seadmete asendamiseks, nii lugeja- kui töötajaarvutid vahetati välja kõigis Jõelähtme valla raamatukogudes. Kiili, Lääne-Harju ja Anija raamatukogudes on vajadus vananenud arvutiparki lähiajal uuendada.

5.3.2 Muudatused ja uuendused teeninduskorralduses ning teenustes, sh e-teenustes

Raamatukogud tegelevad erinevate iseteenindusvõimaluste laiendamise ja püüavad pakkuda lugejale mugavat teenust. Lisandus tagastus ja laenusvõimalusega raamatukappe – Raasikul, Kiili vallas Luigel (ei asu raamatukogu juures vaid annab lugejale lisavõimaluse mugavalt raamatu laenamiseks)

Iseseisvalt raamatukogu kasutamist saab parandada ka kohapeal. Viimsi raamatukogus varustati riivulid otsasiltide ja kohaviitadega, et lugejad leiaksid kirjanduse iseseisvalt paremini üles. Samuti muudeti helikandjate ja lauamängude kogu avatuks – varem teenindaja taga kapis asunud CD-plaadid ja mängud on nüüd karpides lugejatele vabalt kättesaadavad.

Ruume saab internetis iseseisvalt broneerida Harju Maakonnaraamatukogus ja Viimsi raamatukogus, kus võeti 2025. aastal kasutusele broneerimissüsteem Lydian. Kosel saab kodulehel broneerida kaugtöökabiini.

Saku vallas ühendati kooli- ja rahvaraamatukogud, et pakkuda lugejatele ühtset ja kättesaadavat teenust. Raamatukogud on saamas juurde ülesandeid kogukonnatöoga seonduvalt. Kose valla raamatukogu struktuuri lisandus Kose kihelkonna muuseum, mis alustas tööd keskraamatukogu allasutusena, Kiili raamatukogus kinnitati 2026. aastaks uus ametikoht, mis jaguneb pooleks raamatukoguhoidja ja koduloo-uurija-arhivaari vahel, et arendada süsteemsemalt kohaliku ajaloo talletamist. Harku vallas renoveeritud Vääna raamatukogus saab nüüd kasutada kogukonna kööki ja seminariruumi.

Rae vallas valmis teenusedisaini dokument, mis on aluseks uute harukogude (nt Raemõisa) ja teenuste planeerimisel. Samuti on seal ettevalmistamisel rändkogu teenus lasteadele ja hakati õuekappide jaoks kasutama niiskuskindlaid korduvkasutatavaid kotte, et lõpetada kilekottide kasutamine.

5.3.3 Lugejad

Lugejad 2024	Lugejad 2025	Muutus (+-)
66 397	56 747	-10 679

Raamatukogu kasutajate arv on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 15,8 %. Vähenemise põhjuseks võib osalisel olla, et seekord võimaldas raamatukoguprogramm lugeda kõigil raamatukogudel valla piires kasutajaid ühekordsena. Eelmisel aastal võis olla selles eksimusi.

Saku vallas on kasutajate arv suurenenud üle 30%, kuna ühinesid kooli- ja rahvaraamatukogu, Kiili Raamatukogus on olnud kasv 9%, elanike arvu kasvu tõttu on kasvanud lugejate arv ka nt Rae vallas. Maakonna äärealal on samas elanikkond vähenemas ja vananemas (Kuusalu, Anija) ja sellest tingituna vähenenud ka kasutajate number.

Maakonna keskmine hõlve on 30,4. Üle 35 on hõlve Keilas ning Viimsi, Kose ja Saku vallas.

5.3.4 Külastused

Külastused 2024	Külastused 2025	Muutus (+-)
930 394	992 007	61 613

Külastuste arv on võrreldes eelmise aastaga suurenenud. See 6,6-protsendiline tõus on heaks näitajaks, kui arvestada, et mõned raamatukogud olid remondi või kolimise tõttu ka pikalt täiesti või osaliselt suletud (Vääna, Ääsmäe, Laagri, Paldiski). Külastuste arv suurenes enim Viimsi vallas – 20%. Üle 5% oli külastuste arv suurem ka Kuusalu, Raasiku ja Rae valla raamatukogudes. Külastuste arv valdade lõikes näitab pigem stabiilsust või kasvu.

Raamatukogu kinnistab või leiab oma kohta kogukonnakeskusena, kaugtöökohana, külastusi on juurde toonud erinevad tegevused, näitused, kirjandus- ja lugemisklubid ja muu mitmekülgne tegevus raamatute laenutamisele lisaks, abiks on ka see, kui raamatukogu asub ühes majas muu asutusega, nagu kool või kultuurimaja.

Raamatukogud on maininud külastatavuse langust seoses teatud harukogu piirkonnas olevate inimeste vananemisega.

5.3.5 Laenutused

Laenutused 2024	Laenutused 2025	Muutus (+-)
1 308 064	876 981	-431 083

Laenutuste arvestus on alates 2025. aastast erinev –pikenduste arvu arvestatakse eraldi ja sellest ka 33% langus. Laenutuste-pikenduste koguarvust on olnud pikendusi 35,4 %. Edaspidi annab selline pikenduste ja laenutuste arv parema ülevaate ühekordsetest laenutustest.

Kui arvestada sisse ka varasemalt laenutuste hulgas olnud pikenduste arv (480 016) on summa 1 356 997 ehk on olnud väike kasv (3,7%).

Majanduslikult keerulisemal ajal on raamatukogu roll vajaliku lugemisvara kättesaadavaks tegemisel üha olulisem – nii õppimise ja enesetäiendamise kui ka vaba aja sisustamise seisukohalt. Raamatukogudel on praegu eriti tähtis hoida oma kogud kasutajate vajadustega kooskõlas, täiendada neid jooksvalt ning vajadusel teha lisa- ja järelkomplekteerimist.

5.3.6 MIRKO teenus

MIRKOga on Harju maakonna raamatukogudest liitunud Harju Maakonnaraamatukogu, kaks Rae valla raamatukogu (Peetris ja Jüris), kaks Lääne-Harju valla raamatukogu (Paldiskis ja Laulasmaal) ja kõik Saku ja Harku valla raamatukogud, kokku 11 raamatukogu. Uusi liitujaid 2025. aastal ei olnud.

MIRKOga laenati 2025 aastal Harjumaal 128 raamatut. Eelmisel aastaga võrreldes (342 teost) on langus olnud suur. Kasutajate huvi teenuse vastu on vähenenud, kuna tegemist on tasulise teenusega ja lugejad eelistavad võimalusel kasutada tasuta raamatukogude vahelist laenutust (RVL) või vallasisest laenutust (ASL). Küll aga soovitavad raamatukoguhoidjad MIRKO platvormi lugejatele just e-väljaannete ja audioraamatute laenutamiseks.

5.3.7 Ülevaade RVL teenusest

Juba teist aastat ei arvestata ühe valla sisest raamatute laenamist raamatukogude vahel RVL-i hulka, seda arvestatakse asutusesisese laenutusena (ASL).

Laenutused	2025 sisse	2025 välja
RVL	2 783	2 681
ASL	11 015	8 323

2024. aastal olid RVL-i numbrid: sisse 3 848 ja välja 5 248. Suure vähenemise põhjuseks võib olla siiski segadus numbrite arvestamisel nii eelmisel aastal kui ka sel aastal raamatukogusüsteemis Urram piisavalt vara tegemata jäänud uuenduste tõttu.

Peamiselt vahetatakse raamatuid naabervaldadega. Vallasisene transport on suuremates valdades (Rae, Saue) korraldatud kindla regulaarsusega ja toimub pidevalt valla töötaja või kulleri abil.

5.3.8 Infopäringud

Päringud 2024	Päringud 2025	Muutus (+/-)
65 091	32 790	-32 301

Päringute arv ei pruugi kajastada tõelist seisu ja raamatukogude põhimõtted päringute registreerimisel on erinevad. Mõni raamatukogu on siiski arvestanud ka leidumuspäringuid (Maardu), mõned raamatukogud loendavad kõiki päringuid, teised teevad valikstatistikat, on tunnistanud, et unustatakse ka kõiki päringuid registreerida.

Infopäringute arv on tugevalt vähenemas, inimesed teevad päringuid enam nutiseadme kaudu ja tehisintellekti abil. Lisaks lihtsamatele küsimustele asutuste asukohtade ja lahtioleku- ja vastuvõtuaegade, sündmuste ja sõiduplaanide kohta, vajatakse infot uurimustööks või enesetäiendamiseks nt psühholoogia, tervishoiu ja ajaloo alal. Aidatud on lasteaedade ja koolide õpetajaid temaatiliste tundide ettevalmistuses ja õpilasi nende koolitöodes

5.3.9 Virtuaalüritused, -koolitused ja -näitused

Virtuaalürituste korraldamisega raamatukogud ei tegele. Eelistatakse üritusi kohapeal.

On tehtud mõned järel vaadatavad mahukamad videod/videopostitused. Harku vallas loodi eesti raamatu aastale pühendatud video Harku valla elaniku, näitleja ja poedi Tõnu Ojaga. Kiilis valmis samuti teema-aasta raames videotutvustus raamatukogu vanimast raamatust.

5.3.10 Tasulised teenused

Raamatukogud pakuvad järgmisi tasulisi teenuseid:

- Printimine, paljundamine
- Ruumirent
- Üritused
- Materjalikulu (nt 3D-printimine, laserlõikur jne)
- Muu (nimetada):

Printimise ja paljundamise teenust pakuvad kõik raamatukogud. Võimalust rentida raamatukogu ruume koosolekuteks või sündmusteks pakuvad oma raamatukogudes Viimsi, Harku, Lääne-Harju ja Raasiku ja Rae vald ning Keila linn.

Viimsi raamatukogu küsib tasu materjalikulu eest, mis kaasneb 3D-printimise ja laserlõikuri kasutamisega. Mõnel üritusel on tasu olnud Anija ja Harku raamatukogudes ning Rae vallas (Vaidas) ja Saue vallas (Ruilas) on tasuliseks teenuseks kinoõhtud.

5.4 Laste- ja noorteteenindus

Lug-d 2024	Lug-d 2025	Muutus (+-)	Külast- d 2024	Külast- d 2025	Muutus (+-)	Laenut 2024	Laenut 2025	Muutus (+/-)
16 394	17 970	1 576	239 912	245 634	5 722	200 174	223 813	23 639

On kasvanud nii lugejate kui külastuste ja laenutuste arv. (Laste laenutuste sees on arvestatud ka pikendused). Siiski on neid arve mõjutanud tugevalt Saku valla rahvaraamatukogude ja kooliraamatukogu ühendamine, ilma selleta oleksid numbrid vähenenud. Peale Viimsi valla, kus toimus märgatav tõus laste ja laenutuste arvus (28,5% ja 10,9 %) ja Kuusalu valla (10,6% tõus lugejate arvus), on arvud pigem stabiilsed või väikeses languses.

Laste % kõigist lugejatest on maakonna lõikes 31,67 (eelmisel aastal 24,7). Üle 40% on see Anija, Jõelähtme, Kose, Rae ja Saku vallas, kõige väiksem on osakaal Maardu linnas ja Harku vallas – alla 20 %. Laste külastusi oli 24,76% külastustest ja laste laenutused moodustasid 29,76 % kogu laenutuste arvust.

5.4.1 Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine

Raamatukogud panevad suurt rõhku kaasaegse ja kvaliteetse laste lugemisvara kättesaadavusele, esmaseks prioriteediks on eesti laste- ja noorsookirjandus ja püütakse soetada kogu uus algupärane looming. Valikute tegemisel tuginetakse Eesti Lastekirjanduse Keskuse (ELK) soovitudele, tunnustustele „Hea lasteraamat“ ja „Hea noorteraamat“ ning auhinnatud teostele.

Raamatukogud teevad koostööd koolidega ning suurendatakse koolis käsitletavate või soovitusliku kirjanduse hulka kuuluvate teoste eksemplaarsust, et tagada parem kättesaadavus. Õpetajad on aina paremini kursis uuema lastekirjandusega ja see nõuab ka raamatukogudelt kiiremat reageerimist.

Kasvab jätkuvalt huvi ingliskeelse laste- ja eriti noortekirjanduse osas. Ka seda on raamatukogud hakanud rohkem soetama, et noori lugejaid raamatukogu juures hoida. Vajadus ingliskeelse kirjanduse järele on tulnud välja ka raamatukogude üleriigilises rahulolu uuringus.

5.4.2 Laste ja noorte lugemisharjumuste kujundamine, arendamine ja üritused

Raamatukogud populariseerivad lugemist läbi mänguliste tegevuste, riiklike programmide ja koostöö kogukonnaga. Lastetöö on kõigis raamatukogudes väga oluline.

Eesti Lastekirjanduse keskuse „Lugemisisu“ programmiga on Harjumaalt ühinenud 28 rahvaraamatukogu ja on kõikjal väga populaarne. Osalejaid polnud sel aastal vaid Loksa ja Maardu linnast ja Kose vallast. Lääne-Harju ja Kuusalu vallas on raamatukogud ühinenud ka kirjastuse Päike ja Pilv projektiga „Minu väike raamatukogu“.

Paljudes raamatukogudes (nt Viimsi, Saue, Raasiku, Kuusalu, Kiili jt.) on suvevaheajaks lastele suvelugemisprogrammid, kus lugejaid ootavad auhinnad ja/või pidulik huvitava esinejaga lõpuüritus. Need on ka laste hulgas populaarsed, näiteks Viimsi ja Saue vallas lõpetas programmi edukalt üle 100 lapse.

Mõned raamatukogud on tähelepanu pööranud ka juba päris väikestele lugejatele, Viimsis alustas Beebiklubi, Harju Maakonnaraamatukogus on väikelaste programm Lugudega reisima.

Lapsed said osa võtta üleriigilistest laste ja noorte kirjandusüritustest, mille eelvoorud toimusid valdades ja linnades koolides või raamatukogudes ja maakondlik eelvoor Harju Maakonnaraamatukogus, nt. „Noorte Luuleprömm“, etlusvõistlus „Ellen Niiduga Midrimaal“, ettelugemise võistlus „Kullast kallim“ ja 3.- 4.klasside kirjandusmäng.

Saku vallas toimus jutuvõistlus „Sakusulg“ ja Kurtnas jätkub 16. hooaega lugemisvõistlus „Raamatupu“ . Rae valla on populaarsed ööbimisega „Raamatukoguööd“, need hilisõhtused üritused toimusid kõigis valla raamatukogudes ja Lagedil sai ka raamatukogus ööbida. Kose vallas rakendatakse noortele „nutivaba teispäeva“ (kord kuus saavad Habaja noored kokku, et tutvuda raamatutega, mängida lauamänge, viktoriine). Keilas käivad 2 x kuus lastele ette lugemas ja meisterdamas näitlejad, kirjanikud või illustraatorid..

Loomulikult toimus Eesti raamatu aasta puhul raamatukogudes ka lastele mõeldud vastavateemalisi teematunde.

Olulised on kohtumised kirjanike ja illustraatoritega. Sel aastal kohtuti nt järgmiste autoritega: Jaanus Vaiksoo, Ilmar Tomusk, Kairi Look, Epp Petrone, Mika Keränen, Kadri Hinrikus, Aidi Vallik, Sirly Oder, Kertu Sillaste, Ketlin Priilinn, Els Heinsalu, Tuulike Kivestu, Liis Sein, Jaak Urmet (Wimberg), Kätlin Vainola, Ulla Saar, Triinu Laan. Viimsi raamatukogu küllastas austraalia lastekirjanik Nat Amooore.

5.5 Raamatukogu kui kogukonnakeskus

Raamatukogu on kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond. Raamatukogud on kujunemas olulisteks kohtumispaikadeks. Ürituste arv võrreldes eelmise aastaga on kasvanud.

Sel aastal oli üheks fookusteemaks kindlasti eesti raamat, kohtuti kirjanikega, osaleti lugejamängudes ja tikiti raamatuaasta vaipa. Aktiivselt tegutsesid raamatuklubid (pea kõigis valdades), käsitööringid (nt Raasiku, mälumänguringid või mälutreeningud (nt Viimsi, Raasiku) ja keelekohvikud (nt. Saue, Lääne-Harju vald). Jätkus kohaliku ajaloo talletamine ja tutvustamine (nt. Saku, Lääne-harju, Rae, Kose vald), kogukonnale pakuti võimalust kasutada raamatukogu ruume näitusteks ja üritusteks.

Üritused/tegevused 2024	Üritused/tegevused 2025	Muutus (+-)
2 185	2 586	401

Erilisemateks üritusteks või kogukonnaga seotud tegevusteks võib lugeda järgmist:

- Raamatuaasta tähistamine - eesti raamatu aasta avaüritused ja raamatuaasta vaiba tikkimine (augustis ja septembris Keilas, Tabasalus ja Jüris), Kuusalu orienteerumismäng „Kuusalu loeb ja liigub“
- Raamatukogude renoveerimine, et kogukonnale veelgi paremat teenindust ja kohtumiskohta pakkuda - Ääsmäe raamatukogu kolis kaasaegsetesse ruumidesse uues spordihoones ning Harku vallas avati renoveeritud Väana raamatukogu, renoveeriti Laagri ja Paldiski raamatukogusid, need tööd peaks lõppema 2026. aastal.
- Raamatukogud on aktiivsed osalejad kohalikel üritustel, näiteks „Jõemelu 2025“ Rae vallas, hoovilugude päev Keilas, vanatehnikapäev Kose-Uuemõisas ning Saue linna kohvikutepäev.
- Raamatukogud osalevad kohaliku ajaloo säilitamisel ja populariseerimisel (Sakulugu.ee lehekülj ja Saku valla ajaraamatu koostamine, Kose muuseumi töö raamatukogu struktuuris, Rae valla kodulooportaali pidev täiendamine (raekodulugu.ee), Klooga ajaloost raamatu kirjutamine, Kuusalu kihelkonna raamatu loomisel osalemine)
- Unistamistalgutel pakkusid nt Keila, Laagri, Riisipere ja Jõelähtme raamatukogud ruume kogukonna „unistamispesadele“, et arutleda Eesti tuleviku üle aastal 2050. Raamatukogud pakuvad ruume ka nt uute väikeste vallakodanike tervitamisüritustel.

Näiteid veel kogukonda ühendavatest tegevustest - Riisiperes korraldati kohalikku ajalugu tutvustav jalutuskäik kalmistul koos kalmistuvahiga, Kaberneemes toimus küla 650. aastapäeva tähistamine ja rohenäppude kokkusaamine istikute vahetamiseks, Kiilis pälvis tähelepanu kohalikke eakaid jäädvustav portreenäitus „Ajatu ilu“, Ruilas ja Vaidas toimuvad regulaarsed kinoõhtud, Viimsis toimusid piirkonnapolitseiniku vastuvõtud, Kose raamatukoguhoidjad käivad ette lugemas Paunküla hooldekodus.

Üritused/tegevused	Arv
Info-, meedia- ja digipädevuste alane nõustamine ja juhendamine*	315
Kirjandusega seotud näitused ja väljapanekud	1 158
Kodulooga seotud sündmused ja väljapanekud	73
Kontserdid või muusikasündmused	38
Kunsti- või käsitöönäitused	220
Lugejamängud ja -võistlused	79
Lugejate kohtumised kirjanike ja kirjandustegelastega, muud kirjandussündmused	310
Üldharivad loengud ja töötoad	174
Muud (nimetada)	219

5.5.1 Kasutajakoolitused

Kasutajakoolituste arv on võrreldes eelmise aastaga tõusnud 32%. See näitab raamatukogu rolli jätkuvat suurenemist elukestva õppe toetamisel.

Koolitused 2024	Koolitused 2025	Muutus (+-)
1 091	1 445	354

Peamine fookus on eakate abistamisel nutiseadmete kasutamisel, nt e-teenustesse sisselogimisel, tuludeklaratsioonide täitmisel ja pangatoimingute tegemisel.

Maardus jätkati tasuta õppekoolitusega Raamatukogu – uue sajandi teabevõimalused, mille eesmärgiks oli aidata Maardu linna elanikel 50+ omandada vajalikke oskusi tööks arvutiga. Viimsis viidi läbi koolitusi kaasaegsete vahendite, nagu 3D-printeri, laserlõikuri ning muusika- ja videostudio kasutamiseks.

Kuusalu vallavalitsuse abil toimusid Kuusalu ja Kolga raamatukogus tasuta arvutikoolitused pensioniealistele „Igaühest võib saada digitäht“, kus Kuusalu keskkooli 9. klassi noormehed ja Tallinna Ülikooli tudeng õpetasid nutitelefonide kasutamist, arvuti abil digitaalsete teatri- ja bussipiletite ostmist ja muid sarnaseid oskusi. See algatus võitis Harjumaa Aasta Õpiteo tiitli.

5.5.2 Koostööpartnerid

Kõige tihedam koostöö toimub kohalike koolide (sh. huvikoolidega) ja lasteaedadega, kellele pakutakse õppetööd toetavaid tegevusi. Partneriteks on muidugi ka kultuurikeskused, noortekeskused, muuseumid, päevakeskused, käsitööseltsid ja külaseltsid, kohalikud MTÜd, ETKA Andras (Täiskasvanud Õppija nädala raames).

Erialast koostööd tehakse Eesti Rahvusraamatukogu (sh. Hoiuraamatukogu), Eesti Lastekirjanduse Keskuse, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu ja teiste rahvaraamatukogudega.

Peamised koostööpartnerid on:

- Eesti Rahvusraamatukogu, Hoiuraamatukogu (rändnäitused, raamatukogutöötajate koolitused, „Anna raamatule uus elu“ kampaania jms),
- Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing (koolitused, kogemuste vahetamine),
- Eesti Lastekirjanduse Keskus (koolitused, üritused, laste võistlused)
- Harju Maakonnaraamatukogu (igapäevane töö/komplekteerimine jne, koolitused)
- Tallinna Raamatukogud (koolitused)
- Lähedal asuvad teiste linnade ja valdade raamatukogud (üritused, RVL)
- ETKA Andras (Täiskasvanud Õppija Nädal jm täiskasvanud õppija teemad)
- Valdade/linnade koolid ja lasteaiad (teematunnid, lugemisharjumuse edendamine jne)
- Noortekeskused
- Eakate ühendused
- Hoolekandeesutused
- Käsitööseltsid (näitusepinna pakkumine, käsitööõpe)
- Näitustel ja üritustel osalenud/esinenud organisatsioonid ja eraisikud.

6 Raamatukogu turundus

Raamatukogud kasutavad tasuta võimalusi oma tegevuste turunduseks. Peamisteks turunduskanaliteks on raamatukogu koduleht ja sotsiaalmeedia Facebooki konto. Enamikel raamatukogudel on oma koduleht, vaid kaks raamatukogu kasutavad ainult KOV-i kodulehte (Aegviidu, Loksa). Kodulehe uuendus on järgmisel aastal plaanis Saue vallas.

Oluliseks infokanaliks on Facebooki konto, mis on olemas 15 valla või linnaraamatukogul, Mitmetel valdadel on eraldi FB-lehed ka harukogudel (nt Saue, Lääne-Harju, Kose, Rae vald). 5 raamatukogul on ka Instagrami konto, üksikud kasutavad ka Youtube ja TikTok kanalit ning Viimsi raamatukogu peab blogi.

Keila, Kiili, Saue ja Saku raamatukogud jagavad oma üritusi ka valla sündmuste üldises kalendris ja pea kõik raamatukogud märgivad olulise infokanalina ka kohalike lehti, mille artiklid ja kuulutused aitavad jõuda ka vanemaegalise lugejani.

12 valla raamatukogu kasutavad välireklaami. Lisaks jagatakse mitmes raamatukogus ürituste flaiereid. Saue vallas kasutatakse e-posti aadresside loendit, mille abil jagada soovijatele infot või infolehte. Harku valla raamatukogud saadavad oma lugejatele kord kuus elektroonilist uudiskirja - Harku valla Raamatukogude infokiri, kus tutvustatakse raamatukogus toimuvaid üritusi ja väljapanekuid.

Raadio ja televisiooni kasutamine on pigem erandlik sündmus. Televisioonis (ERR) kajastati uuendatud Vääna raamatukogu avamist.

Raamatukogud osalevad kogukonnas olulistel üritustel - linna või valla päevadel, noorte festivalidel ja on väljas oma telgi või letiga. Seegi on oluline oma teenuste reklaamimiseks ja nõ pildil olemiseks.

6.1 Turunduskanalid

- Raamatukogu koduleht
- KOV-i koduleht
- Sotsiaalmeedia (Facebook, Instagram, TikTok, Youtube, blogi)
- Ajalehed, ajakirjad
- Välireklaam (plakatid, ekraanid)
- Muud (flaierid)

6.2 Väljaannete publitseerimine

Harjumaa raamatukogude töötajate poolt ilmus artikleid peamiselt kohalikes lehtedes (enim Viimsi ja Rae valla raamatukogu direktoritelt ja töötajatelt). Kirjutatakse toimunud või planeeritud uuendustest, raamatukogude juubelistest, toimuvatest üritustest ja esinejatest.

Raamatukoguhoidjad on olnud kodulooliste raamatute autorite ja koostajate hulgas. Klooga raamatukoguhoidja Sirje Kuldmägi-Pajula avaldas raamatu „Klooga kodulugu“, mis käsitleb põhjalikult Klooga ajalugu ning talletab ka raamatukogu loo, Rummu raamatukogus valmis kogumik „Rummu raamatukogu 50. Faktid ja mälestused 1975-2025“.

Harju Maakonnaraamatukogu koostab regulaarselt maakonna raamatukogude infolehte ja peab asutuse kroonikat. Saku raamatukogu avaldas aasta läbi artikleid valla ajaloo teemadel, valmistades ette uue ajaraamatu ilmumist. Ajakirjas Raamatukogu ilmus artikkel renoveeritud Vääna raamatukogust.

7 Eesmärgid tulevaks aastaks

Valmistumine rahvaraamatukogu seadusest tulenevateks muudatusteks ja dokumentide kaasajastamiseks ning kursis olemine seda puudutava/jagatava infoga. Plaanis on arengukavade uuendamine või loomine (Viimsi, Anija, Lääne-Harju, Kose, Keila), inventuuride läbiviimine ja kogude korrastamine.

Raamatukoguteenuste arendamine ja kaasajastamine. Näiteks töötajata avatud raamatukoguteenuse alustamine on plaanis Harku ja Lääne-Harju vallas, raamatukappide lisandumine Saue, Lääne-Harju ja Rae vallas, RFID-süsteemi rakendamise lõpule viimine Lääne-Harju vallas, kodulehe uuendamine Saue vallas, virtuaalmuuseumi loomine Kiili vallas, rändkoguteenuse pakkumine lasteaedadele Rae vallas, iseteenindusvõimaluste jätkuv parandamine Viimsi vallas.

Uute raamatukogude planeerimine ja avamine (Harku (Tiskre), Saue (Saue linn) ja Rae vallas (Raemõisa)) ja olemasolevate laiendamine või remont ja kaasajastamine (Kuusalu, Saku, Jõelähtme, Raasiku vallas).

Koostajad: Rutt Enok, Jandra Peegel

Direktor: Rutt Enok

Allkiri (allkirjastatud digitaalselt)